

קונטרס מגיד דבריך

ספורים נפלאים ושיחות קודש
אודות הרב הקדוש
הרב רבי דוב בער זכותו יגן עלינו
המגיד 'הגדול' ממעזריטש
תלמיד מרן הבעל שם טוב הקדוש זכותו יגן עלינו

לרגל יומא דהלווא - י"ט פסליו

כפי שנמסרו על ידי
הרב החסיד רבי לוי יצחק בענדער ז"ל

מלקט מתוך סדרת הספרים
שיח שרפי קודש

יצא לאור על ידי אגדת "משך הנחל"
להדפסת והפצת ספרי מוהר"ן מבנסלב זיע"א

זכרון עולם בהיכל ה'

לעדי עד יוחק בספר החסיד המופלא והמופלאג במעשיו ומידותיו, הוא הגבר הקים עולה של הדפסת ספרי רבינו ומסר נפשו כל ימיו להשקות ולהרוות צמאונם של ישראל מאוצרותיו של רבינו הקדוש הנגמ"ח במחשבה דיבור ומעשה כתב הדפים והפיץ אלפים ורבבות ספרי קודש מתורת רביה"ק ותלמידיו

הרה"ח רבי **אברהם נחמן שמחה**

ב"ד אלעזר **זוייצהנדלר** זצ"ל

מייסד אגודת "משך הנחל" להדפסת והפצת ספרי מוהר"ן מברסלב זצ"ל
נלב"ע ביום כ"ד אדר ב' תשע"ד

ת.נ.צ.ב.ה.

נדפס בארץ ישראל על גייר חו"ל שאין בו חשש חילול שבת ח"ו - Printed In E. israel

בתי כנסיות, ישיבות, ספריות, בתי כלא וכדו' המעוניינים לקבל חינם את ספרי מוהר"ן מברסלב זצ"ל יפנו במכתב בקשה בדואר לכתובת דלהלן.
ממ"כ ניתנת אפשרות להנציח בספרים שמות יקיריכם שזהלכו לעולמם

בדבר פרטים נא לפנות אגודת משך הנחל ת.ד. 5719 ירושלים 91056
טלפון 02-627-3120 פקס 02-626-2579
לתרומות קודש עברו הדפסת ספרי רבינו"ל ניתן להפקיד בבנק הדואר מס' חשבון 7-4-37621

©

copyright

שיח שרפי קודש - תש"פ

כל הזכויות שמורות הן על פי דין תורה והן להבדיל עפ"י החוק הבינלאומי, ואנו אוסרים בכל תוקף כל אופן של הדפסה, צילום והעתקה, תרגום, איכסון במחשב, וכל כיוצא בלי רשות מפורשת בכתב מהמלכה"ד, ואין הספר נמכר אלא על מנת הנ"ל וכן שלא יעשה בו שימוש שלא כדין, ושארית ישראל לא יעשו עוולה

מגיד דבריו

פעם אחת ספרו לפניו מצדיק אחד, שאמר על הרב המגיד הקדוש רבי דב הנ"ל, שבכל הסתכלות שהיה המגיד ז"ל מסתכל - ראה כל השבעה רועים; והשיב רבנו ז"ל: "על המגיד ז"ל יש להאמין הכל".
וכן עוד הפלגות גדולות שהפליג בענין קדשת המגיד ז"ל, ואין כאן [מקום] לבארם, והרב נשפח מאתנו:

אמר [רבנו] שידוע כל הצדיקים שהיו מאדם הראשון עד עכשו, מאיזה מקום היו, ומאיזה מקום הם אומרים תורה, ובאיזה מקום נשארו בשעת הסתלקותם. והתחיל לחשב: הבעל שם טוב ז"ל מבינה, והמגיד ז"ל מחכמה - אף על פי שבינה למטה מחכמה, אף על פי כן, היה אומר תורה מאותה הבינה שהיא למעלה מחכמה וכו':

(חיי מוהר"ן סימן שנג)

דבר רבנו ז"ל עמנו, ואמר שאין ללמד ספרים של דרושים ומוסר - כי אם אותם ההולכים על פי דברי רבותינו ז"ל בגמרא ומדרשים וספרי הזהר הקדוש וספרי האריז"ל, וכן כל הספרים שחברו הצדיקים הסמוכים לדורותינו שהם בנויים על יסודות הררי קדש, על פי דברי הבעל שם טוב זכר צדיק וקדוש לברכה, שהם ספרי הרב הקדוש מפולנאה, וספר 'לקוטי אמרים', וחשב עוד כמה ספרים כאלה שטוב ללמדם:

(חיי מוהר"ן סימן תי)

חלק א'

קלד

א. עוד קדם לזמן מֶרֶן הַבַּעַל שֶׁם טוֹב הַקְּדוֹשׁ הָיוּ כַּמּוֹכֵן הַרְבֵּה צְדִיקִים גְּאוּנִים גְּדוּלִים וּמְפֻלְגִים בַּתּוֹרָה, כְּמוֹ הַחֶכֶם צְבִי וּבְנוֹ רַבִּי יַעֲקֹב עַמְדִין, בַּעַל הַפְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ, רַבִּי יוֹנָתָן אִיבְשִׁיץ, בַּעַל הַנּוֹדָע בִּיהוּדָה, וְעוֹד רַבִּים זָכָר צְדִיקִים לְבִרְכָה, וְהָיוּ לָהֶם תַּלְמִידִים רַבִּים אֲשֶׁר הָיוּ גַם הֵם גְּדוּלִים וּמְפֻלְגִים בַּתּוֹרָה וּבִירְאָה.

אֲמָנָם בְּאוֹתָהּ עֵת הָיוּ הַמּוֹן הָעַם אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים וּמְגֻשָּׁמִים מְאֹד, מְרַבִּיתֶם עִמִּי הָאָרֶץ גְּמוּרִים, וּמֵהֶם אֶף בַּעֲלֵי עֲבֵרוֹת רַחֲמָנָא לְצִלָּן, וְאֶף שֶׁהָיוּ כְּאִמּוֹר גַּם הַרְבֵּה גְּאוּנִים וּגְדוּלִים מְפֻלְגִים בְּאוֹתוֹ הַדּוֹר, הָרִי שְׁלֹאֲנָשִׁים הַפְּשׁוּטִים לֹא הָיָה שׁוֹם שִׁיג וְשִׁיחַ עִמָּהֶם, וּמְכַל שִׁכָּן שְׁלֹא יִנְקוּ מֵאוֹתָם גְּדוּלִים שׁוֹם חֵיוֹת, מֵה גַם שְׁלֹא הִיתָה לָהֶם שׁוֹם

א. "מֵעַן הָאֵט גְּעֻזָּהּ וּוִי דִי וְעֵלֵט פֹּאֵלֵט. ס'איז אַזְעֻלְכֶע גְּרַאבֶע עִמִּי הָאָרְצִים דְּעִמָּאֵלֵט גְּעוֹנֵעוֹן רַחֲמָנָא לְצִלָּן, מִמֶּשׁ זִי הָאָבָן גִּישֵׁט גְּעוֹוֹאֹסֵט וְוֹאֵס הֵיִסֵּט גָּאָר תּוֹרָה שְׁבַנְגְּלָה, אֹוֹן אִין דְּבָרִים שְׁבִינֹו לְבִינָה - פֹּאָרְגְּרֶעבֵט גְּעוֹוֵעוֹן, מְגֻשָּׁם גְּעוֹוֵעוֹן, אַז מֵעַן הָאֵט גְּאָרְנִישֵׁט גְּעוֹוֹאֹסֵט" - "ראו אז איך שה'עולם' נופלים, היו אז כאלה עמי הארץ מְגוֹשְׁמִים רַחֲמָנָא לְצִלָּן, עַד שִׁמְמֵשׁ לֹא יַדְעוּ כֻלָּל מֵה נִקְרָא תּוֹרָה שְׁבַנְגְּלָה, וְכֵן בְּדַבְרִים שְׁבִינֹו לְבִינָה - הָיוּ הֵם עֲבִיִּים וּמְגוֹשְׁמִים עַד מְאוֹד, הֵם לֹא יַדְעוּ כְּלוּם". (רל"י).

ב. "ס'איז גְּעוֹנֵעוֹן אַ וְעֵלֵט פּוֹן גְּאוּנִים, גְּרוֹיִסֶע גְּאוּנִים גְּעוֹוֵעוֹן, אָבֶער דִי וְעֵלֵט אִיז גְּעִפֹּאֵלֵן, זִי הָאָבָן גִּישֵׁט גְּעִהָאֵט קִיין שׁוֹם חֵיוֹת פּוֹן זִי. מֵעַן קֶען זָאָגן אַז אַ גְּאוּן וּוִי דְּעַר 'נּוֹדָע בִּיהוּדָה' זֹאל זִיף מִשְׁפִּיל זִיין לְעֶרְנֵעוֹן מִיט אִינְעֵם חֲמֵשׁ מִיט רֶש"י? עַר אִיז דָּאָר גְּעוֹוֵעוֹן אַ גְּאוּן עוֹלָם! דְּעַר בַּעַל שֶׁם הָאֵט אַ זָאָג גְּעֻגְעָבֵן אוֹיף אִים: 'אוֹיף דְּעַם דָּאָרן חִזְקָאֵל שְׁטִיט אַ דְּרִיטֵל וְעֵלֵט', ס'איז דָּאָר אַ גְּעוֹוֹאֵלְדוּ! אַ שְׁלִישׁ!" - "הִיָּה זֶה עוֹלָם שֶׁל גְּאוּנִים, הָיוּ גְּאוּנִים גְּדוּלִים, אֲךָ הַמּוֹן

ידיעה בדברים רוחניים (זיי האפן ניט געהאט קיין שום ידיעה אין איינלוקייט); וגם זה הדבר בעצמו, שלא היתה להם שום שיכות עם גדולי הדור, היתה גורם להיותם של המון העם פה מרחקים ומגשמים, עד שהאנשים הפשוטים הלכו לאבדון - (דער פראסטער עולם איז געגאנגען צו גרונד):

ב. פשהופיע הבעל שם טוב הקדוש בעולם, נענה ואמר: "איך בין געקומען אין דער וועלט אויסרייסן דעם בייזן למדן" - "באתי לעולם הזה כדי לעקור את 'הלמדן הקפדן'". דרכו היתה להתחבר בתחלה עם האנשים הפפריים, המגשמים והפשוטים מאד, הנקראים 'רענדארערס' (שוכרי הפנדקים) וכיוצא, שהיו על פי רוב עמי הארץ, ולא ידעו אף לקרוא עברי ולהתפלל, והיה הבעל שם טוב הקדוש מברכם ומשפיע עליהם ישועות גשמיות ומחזקם ומקרכם

העם נפל, כי לא היתה להם שום חיות מאותם גאונים. וכי אפשר לומר על גאון כמו בעל ה'נודע ביהודה' שישפיל עצמו ללמוד עם אחד חומש עם רש"י? הוא הרי היה גאון עולם! הבעל שם טוב הקדוש העיד ואמר עליו: 'על יחזקאל הצנום הזה (כי כן היה מראהו - גבוה וצנום) עומד שלישי עולם, זה הרי דבר עצום! שלישי עולם!' (רל"י).

ג. בכינוי 'למדן קפדן' היו מכנים את הלומדים שתורתם היא שלהם בלבד כביכול, ואשר אין רוב העולם נהנה מתורתם ומגדולתם, וזאת בשל למדנותם שהיתה באופן קפדני, כך שסברו שהוא בזבוז זמן להשפיע על פשוטי העם. (רל"י). ראה ב'שיר ידידות' לרבי יחיאל מענדל (בן רבי ישעיה שלום בן רבי יודל תלמיד רביז"ל) ממעדוועדיווקע, בשבח מוהרנ"ת: "אליו תלכו ואת דרך האמת ממנו תדרשו, ואת הלמדן הקפדן ואת הלימוד שלא לשמה תשליכו, יען שהיה למדן מופלג בתורה אין כמוהו, בקי בכל חדרי הש"ס ובפוסקים ראשונים ואחרונים אין כמוהו, ובפרט בקיאותו בתוספות אין ערכהו וכו'", עיין שם; [ראה עוד להלן חלק ג' סימן תכ"ז].

ד. ראה לקמן סימן שנ"ה.

ה. "דער בעל שם הקדוש האט עוסק געווען אין גשמיות'דיגע ברכות, ווייל ער האט אנגעהויבן מקרב צו זיין די וועלט, און די וועלט איז געווען זייער פארגרעבט. האט ער זיי געמוזט מקרב זיין מיט גשמיות'דיגע ברכות, געגעבן ברכות, געהאלפן, אזוי האט ער צוגעצויגן

וּמְלֵהֵיכֶם לַעֲבוֹדַת הַבּוֹרָא, וְלִמַּד אוֹתָם לִזְמַן תְּהִלָּה, עַד שֶׁהָיוּ מְכַנְיָם אוֹתָם 'דֵּי תְהִלָּה' נִיְקָעֵס' ('אוֹמְרֵי הַתְּהִלָּה'), כִּי הִיְתָה לָהֶם 'חֻבְרַת תְּהִלָּה', שֶׁהָיוּ מְתַאֲסָפִים בְּבֵית הַמְדַרְשׁ הַגָּדוֹל שֶׁבְּעִיר וְהָיוּ מְתַפְלְלִים שָׁם יַחְדָּו, וּבְכָל יוֹם אַחֲרֵי הַתְּפִלָּה הָיוּ אוֹמְרִים אֶת כָּל סֵפֶר הַתְּהִלָּה בְּלֹא הַכְּנָה וּלְלֹא שְׂיִדְעוּ כָּלל 'עֲבָרֵי טֵיטֵשׁ' (פְּרוּשׁ הַתְּבוּת); וְאֵט אֵט רוֹמְמֵם הַבְּעַל שֵׁם טוֹב, וְטָהַר אֶת הָעוֹלָם. אַחַר כֵּן הִתְקַרְבוּ אֶל הַבְּעַל שֵׁם טוֹב הַקְּדוֹשׁ גַּם הַצְּדִיקִים הַשְּׂרָפִים הַגָּדוֹלִים, וְהָיוּ לוֹ חֲסִידִים לְמֵאוֹת; אַף גַּם אֲזוּ, בְּשִׁמְיָנוּ עֲצָרַת הָיָה עוֹרֵךְ שְׁלֶחַן לְפָנָיו אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים הַפְּשׁוּטִים בְּלְבָדוֹ, כִּי עַל אֵף גָּדוֹל וְעֵצֶם נוֹרָאוֹת גִּדְּלָתוֹ הוֹרִיד אֶת עֲצָמוֹ כְּאִמּוֹר, וְקָרַב וְרוֹמֵם אֶת הַהֶמוֹן בְּדֶרֶךְ שֶׁל הַתְּחִזְקוֹת, וְלֹא הָיָה מְכַבֵּיד עֲלֵיהֶם בְּעֲבוֹדוֹת קָשׁוֹת שֶׁל דְּרָכֵי תְּשׁוּבָה:"

ג. אֵצֶל תְּלַמִּידֵי הַבְּעַל שֵׁם טוֹב כָּבַר הִיְתָה הַהֲנַהֲגָה בְּאוֹפֵן אַחֵר, וּבִפְרָט אֵצֶל תְּלַמִּידוֹ הַרַב הַמַּגִּיד הַגָּדוֹל מְמַעֲזְרִיטֵשׁ, שֶׁהָיָה אֵצֶלוֹ "א

דַּעַם פְּרָאסְטוֹן עוֹלָם צוֹ זִיף; אֲבָעַר בַּיַּם רַבִּין אִיז שׁוֹיֵן דָּאָס נִישְׁט גְּעוֹנְעוֹן" - "הַבְּעַל שֵׁם טוֹב הַקְּדוֹשׁ הִיָּה עוֹסֵק בְּבִרְכוֹת גְּשָׁמִיּוֹת, כִּי הוּא הַחַל לְקַרֵּב אֶת ה'עוֹלָם', וְה'עוֹלָם' הִיָּה מְגוֹשְׁמִים עַד מְאוֹד, וְעַל כֵּן הִיָּה מוֹכַרְח לְקַרְבָּם עִם בְּרֻכּוֹת וְיִשׁוּעוֹת גְּשָׁמִיּוֹת, הוּא הַעֲנִיק לָהֶם מְבִרְכוּתוֹ, הִיָּה מוֹשִׁיעֵם, וּבְדֶרֶךְ זֶה הַמְּשִׁיךְ אֵלָיו אֶת הָאֲנָשִׁים הַפְּשׁוּטִים; אַךְ אֵצֶל רַבִּינוּ ז"ל כָּבַר לֹא הִיָּה נוֹהֵג עֲנִיין זֶה". (רל"י).

ו. "הַבְּעַל שֵׁם הִיָּה חִידוּשׁ; הַבְּעַל שֵׁם הִיָּה כָּל כֵּךְ טוֹב לְכָל אֶחָד, הִיָּה לוֹ דְּרָכִים לְגִדּוּלִים בְּמַעֲלָה וְדְרָכִים לְקִטְנוּת בְּמַעֲלָה" - "דְּעַר בְּעַל שֵׁם אִיז אַ חֲדוּשׁ גְּעוֹנְעוֹן; דְּעַר בְּעַל שֵׁם אִיז אֲזוּי צוֹ יַעֲדֵעַם אֵינְיָעֵם גְּעוֹנְעוֹן גוֹט, עַר הָאֵט גְּעָהָאָט וְעוֹגֵן פֶּאָר דֵּי גְרוּיִסְעַ און וְעוֹגֵן פֶּאָר דֵּי קְלִינְעֵ". (רל"י).

ז. רָאָה לְקַמּוֹן סִימָן שִׁי"ז, וְלַהֲלֹךְ חֶלֶק ג' בְּסִימָן ת"ק שֶׁכֵּךְ הִיָּה נוֹהֵג גַּם רַבִּינוּ.

ח. רָאָה לַהֲלֹךְ בְּעֶרֶךְ רַבִּי מִיכָל מְזִלְאֵט שׁוֹב (תְּלַמִּיד הַבְּעַל שֵׁם טוֹב) אוֹדוֹת הַנְּהַגְתּוֹ בְּחַרִּיפוֹת גְּדוּלָה, וְמָה שֶׁאִמַּר לוֹ עַל זֶה הַבְּעַל שֵׁם טוֹב; וְרָאָה שֶׁכָּתַב רַבִּינוּ ב'סֵפֶר הַמִּידוֹת' (תְּשׁוּבָה אוֹת יט) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: "יֵשׁ לְהַקְל אֹפֶן הַתְּשׁוּבָה עַל הַחוּטָאִים". (רל"י).

שארפער טיש" (שלחן חד וחריף), הינו שיראו ופחדו לגשת אליו, ולא כל אחד היה יכול לבוא ולהתקרב אליו, וכמעט שלא היו נמנים אנשים פשוטים בין תלמידיו; והיו לו כשלוש מאות תלמידים זכותם תגן עלינו, כלם בעלי רוח הקדש, ובכח כל אחד מהם היה להחיות מתים^ט. (ותלמידי המגיד לא נהגו עם תלמידיהם בדרך כה תקיפה כפי שנהג רבם). עוד בחיי רבו הבעל שם טוב הקדוש חפץ היה הרב המגיד לבחור בהנהגה חדשה פזאת, לעסק אך ורק עם גדולים וצדיקים, ושלח לו הבעל שם טוב פתקאי עם מעות לפדיון נפש, וכתב לו שם שלא יעשה פזאת, ושאפלו אם כל כך שגבה מעלתו וכו', עם כל זה - "הלא אני רבך!" - "איך בין דאך פארט דיין רבי!" ; ושמע המגיד לקול רבו, ובטל את מחשבתו וכו' :

שיז

דרך הבעל שם טוב הייתה כאמור להתחבר עם האנשים הפפריים הפשוטים שנקראו 'די תהלים'ניקעס' (אומרי התהלים), אשר בכל יום אחרי התפלה היו אומרים את כל ספר התהלים בלא הבנה^י.

ט. ראה עוד להלן: "אצל המגיד הגדול למדו 'פרישות', ואצל הרב רבי פנחס קאריצער למדו 'קדושה'; ואמר רבי פנחס: 'וואס גייט איר צום מגיד וואס לערנט אייך פרישות?' - 'מדוע הולכים אתם להמגיד שמלמד אתכם פרישות?'". (רל"י); וראה בספר 'נתיב מצוותיך' (להרה"ק רי"א מקאמאראנא) שביל הייחוד ד' אות ד': "ואחריו קם רבינו הקדוש, קודש קודשים, רבינו דוב בער המאיר לארץ, והיה לו שלוש מאות תלמידים כולם בעלי רוח הקודש אמיתי".

י. ראה להלן (בערך 'הרב רבי אלימלך מליז'ענסק') שהיו להרב רבי אלימלך ולאחיו הרב רבי זושא שמונה עשר חסידים, וכשבאו ונוספו עליהם עוד חסידים - הפטירו ואמרו זה לזה: "דאס איז שוין דעם בעל דבר'ס חסידים..." - "אלו הם כבר מחסידיו של הבעל דבר...". (רל"י).

כ. פיתקא זו הגיעה אחר כך לידי הרב בעל התניא, אשר כשראה זאת השתדל בדבר לקנות פיתקא זו, והוזיל על דבר זה הון רב. (רל"י).

ל. כנ"ל בסימן קל"ד.

וּבְשִׂמְיָנִי עֲצַרְתָּ הִיָּה עוֹרֶךְ הַבְּעַל שֵׁם טוֹב אֶת שְׁלַחְנוּ לְפָנָי אֱלוֹהַי בְּעַלֵּי
 הַבָּתִּים הַפְּשׁוּטִים בְּלָבֹד, "א בְּעַלְבֵּיתֵי־יִשְׁעֵי טִישׁ"י, וְלֹא הִיָּה
 מְרֻשָּׁה אִזּוֹ אֵף לְגִדּוּלֵי תְּלִמִּידָיו לְהִסָּב עַל שְׁלַחְנוּ; וְהָיוּ תְּלִמִּידָיו
 הַגִּדּוּלִים תְּמַהִים בֵּינָם לְבֵין עֲצָמָם: מָה יִכּוֹל כָּבֹד רַבָּם לְדַבֵּר עִם כְּאֵלוֹ
 אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים וּמְגֻשָּׁמִים? פְּעַם שָׁאֲלוּ בְּנֵי הַחֲבָרִיא אֶת הַבְּעַל שֵׁם
 טוֹב: "וְכִי מָהוּ הַקָּשֶׁר שֵׁישׁ לָכֶם עִם אֱלוֹהֵי אֲמֹרֵי הַתְּהִלִּים הַפְּשׁוּטִים,
 וְכִי מָה שִׂיג וְשִׁיחַ לָהֶם עֲמָכֶם?". הַשִּׁיב לָהֶם הַבְּעַל שֵׁם טוֹב: "עֲמָדוֹ
 עָמִי בְּמַעְגָּל, וְכָל אֶחָד יִנַּיחַ יָדוֹ בְּחֻזְקָה עַל כַּתֵּף חֲבֵרוֹ, עַד שִׁסְגֹר
 הַמַּעְגָּל"; וְהִנַּיִחַ תְּלִמִּידוֹ הָרַב הַמְּגִיד מִמְּעוֹזְרֵיטֶשׁ זַצ"ל אֶת יָדוֹ עַל כַּתֵּף
 הַבְּעַל שֵׁם טוֹב. וְצִוָּה לָהֶם הַבְּעַל שֵׁם טוֹב לְסַגֵּר אֶת עֵינֵיהֶם וּלְהַתְּדַבֵּק,
 וְהַחֲלוּ כָּלם יַחַד לְעֵלוֹת לְמַעְלָה בְּעֵלִית נְשָׂמָה מֵהֵיכָל אֶל הֵיכָל, עַד
 שֶׁהִגִּיעוּ לְהֵיכָל גְּבוּהָ מְאֹד, הוּא הֵיכָלוֹ שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם,
 וְנִכְנְסוּ לְהֵיכָל וְרָאוּ שֵׁם אֹר מְפָא, כִּי הָיוּ אֲמֹרִים שֵׁם תְּהִלִּים בְּנַעֲיֻמוֹת
 כְּזֹה, וּמֵרַב הַדְּבִקוֹת וְנֵעַם וּמְתִיקוֹת הֵהֵיכָל - כְּמַעַט שִׁיִּצְאוּ מִחַיּוֹתָם (אִין
 דְּעַר תְּהִלִּים אִיז עֶפְעַס אֲזוּי זִיס, עַד מִמֶּשׁ אִז מֵעַן קָעַן אוֹיִסְגִּיִן פֶּאָר חַיּוֹת). וְהוֹרִיד
 הַבְּעַל שֵׁם טוֹב אֶת יָדוֹ מֵהַמַּעְגָּל, וְנִפְסַק הַדְּבִקוֹת, וְאָמַר לָהֶם: "נֹו,
 וְאִם זָאגְט אִיר צוֹ דִּי תְּהִלִּים־נִיקְעַס? דָּאָס אִיז אוֹיִבֵן דְּעַר נַחַת רוּחַ
 פּוֹן זִיִּי!" - "נֹו, מָה תֹאמְרוּ עַל 'אֲמֹרֵי הַתְּהִלִּים' הָאֵלוֹ (שְׂבַעֲיִנְכֶם אֲנָשִׁים
 פְּשׁוּטִים הֵם)? זֶהוּ הַנַּחַת רוּחַ שֵׁישׁ לְמַעְלָה מֵהֶם!" ; וְכִבֵּר הַתְּחַרְטוּ עַל
 שֶׁהִרְהוּ אַחֲרֵי רַבָּם:

מ. גם מנהגו של רבינו היה להסב בשמיני עצרת רק עם בעלי הבתים, ראה בחיי מוהר"ן'
 סימן רס"ג, ולהלן בחלק ג' סימן ת"ק. (רל"י).

שכג

קָדָם תְּפִלַּת טַל וּתְפִלַּת גֶּשֶׁם, הִיָּה הַבְּעַל שֵׁם טוֹב הַקָּדוֹשׁ נִכְנָס לְחֶדֶר
הַסְמוּךְ לְבֵית מִדְרָשׁוֹ שְׁבַמְעוֹז'בוֹז'. וְלוֹבֵשׁ שֵׁם אֶת הַקִּיטָל' הַלְבָן,
וְאֵז נִכְנָס לְעַבּוֹר לְפָנָי הַתְּכָה. וְסִפֵּר הָרַב הַמְגִיד מְמַעֲזְרִיטֵשׁ שְׁפַעַם אַחַת
קָדָם תְּפִלַּת גֶּשֶׁם, כְּשֶׁנִּכְנָס הַבְּעַל שֵׁם טוֹב לְחֶדֶר הַסְמוּךְ לְלִבֵּשׁ כְּאָמּוֹר
אֶת הַקִּיטָל, בְּעֵת שֶׁלִּבְשׁוֹ הַתְּקָרַב אֵלָיו הָרַב הַמְגִיד וְנָגַע בְּחֶלֶק מֵהַקִּיטָל,
וְנָפַל עָלָיו פֶּחַד כְּזֶה וַיִּרְאֶה כְּזֶה "עַד שֶׁלֹּא יִכְלֹתִי לְהַחֲזִיק מֵעַמֵּד!" -
"הָאֵט דָּעַר מְגִיד זִיךְ צוֹגְעֵרִירֵט זִיךְ צוֹ אַ שְׁטִיקֵל קִיטָל פּוֹנֵעַם בְּעַל שֵׁם
וְוַאס עַר הָאֵט דָּאס אָנְגֵעֵטָאן, אַז עַס אִיז גֵּעֲפֵאֵלֵן אִיזָא מִין פֶּחַד, אִיזָא
מִין יִרְאָה, 'אַז אִיךְ הָאָב נִישְׁט גֵּעֲקֵעֵנְט אוֹיִסְהַאֵלְטֵן'"; וְהִיָּה הָרַב
הַמְגִיד בְּעַצְמוֹ מִפְטִיר עַל זֶה וְאוֹמֵר: "עַד הֵיכָן מִגִּיעַ גְּדֹל הַיִּרְאָה מֵהַבְּעַל
שֵׁם טוֹב בְּעַצְמוֹ!" - (הֵינּוּ אִם כֵּן הוּא רַק מַחֲמַת הַנְּגִיעָה בְּשׁוּלֵי בְּגָדָיו):

(רבי לוי יצחק שמע זאת בהיותו במעוז'בוז)

תקנה

מִזְהַרְנֵ"ת אָמַר: "הַמְגִיד מְמַעֲזְרִיטֵשׁ, וְתִלְמִידָיו, וְתִלְמִידֵי תִלְמִידָיו -
הֵיוּ כְּלָם צְדִיקֵי אֲמַת; אַחַר כֵּן - יֵשׁ בֵּינֵיהֶם עֲרוֹב טוֹב וְרַע"
- "נֶאֱכָדְעַם - אִיז שׁוֹיֵן גֵּעׁוֹוֵאֵרֵן עֲרַבּוֹבֵיא":

ג. חדר זה היה נקרא "דער מגיד'ס חידר'ל" (חדרו של המגיד), כי המגיד היה מתפלל שם
לבדו, שכן בתוקף חלישותו לא הניחו לשום אדם להתקרב אליו כדי שלא יכבד עליו חליו,
כי היו לו ייסורים נוראים מכך, ולכן כשנכנס לשם הבעל שם טוב נגע המגיד בשולי בגדו
כמבואר בפנים. רבי לוי יצחק עוד הספיק לבקר בבית מדרשו של הבעל שם טוב ולראות
חדר זה, ובזמנו היו מונחים שם ספרים רבים (וראה עוד לעיל סימן ג, ובהערה שם). (רל"י).
ס. ובוודאי שגם אחר כך היו צדיקים יראים ושלימים, אך קשה לידע מי מהם, כי אחרי

ספּוּרֵי צְדִיקִים

הַרְבֵּי רַבֵּי שְׁמַעְלֶקָא מְנִיקְלִשְׁבוּרְגַּ שְׁהִיתָהּ לוֹ בֵּת, וְהוּא הָיָה נוֹסֵעַ לְהַמְגִיד הַגְּדוּל מִמְּעֻזְרִיטְשׁ שְׁהָיָה לוֹ בֵּן - הוּא רַבֵּי אַבְרָהָם ה'הַמְּלֶאךָ', וְתַלְמִידֵי הַמְּגִיד דְּבָרוּ עַל כֵּן שֶׁיִּשְׁתַּדְּכוּ הַצְּדִיקִים בֵּינֵיהֶם, וְעָנָה עַל זֶה הַרְבֵּי הַמְּגִיד וְאָמַר: "נוֹ, פְּרַעְגֵּט נָאֵר דְּעַם עָנּוּ צוֹ עָר וְוַעֲט זִיף וְוַעֲלֵן מִיט מִיר מְשַׁדֵּךְ זַיִן" - "נוֹ, שְׂאֵלּוּ רַק אֶת ה'הַעֲנִירו' (כֵּן כִּנְיָ אֶת רַבֵּי שְׁמַעְלֶקָא) אִם יִרְצֶה לְהַשְׁתַּדֵּךְ עִמִּי"; וְקִרְאוּ לְרַבֵּי שְׁמַעְלֶקָא וְשְׂאֵלוּ אוֹתוֹ עַל כֵּן, וְעָנָה וְאָמַר: "אֹודֵאֵי נִישְׁט! אִיף בֵּין מְעַר מִיחָס פּוֹן אִים!" - "בְּוֹדֵאֵי שְׂלֵא! אֲנִי מִיחָס יוֹתֵר מִמֶּנּוּ!", כִּי רַבֵּי שְׁמַעְלֶקָא הוּא מִמְּשַׁפְּחַת הוֹרוּוִין,

תלמידי התלמידים נעשה כאמור עירבוביא של טוב ורע, שיש צדיקים - ויש גם בהיפך, אשר הכניסו דברים חדשים וכו'. (ר"ל); ראה ב'חיי מוהר"ן סימן תקנ"ג: "וכן הפליג מאוד מאוד בקדושת הרב הקדוש רבי מיכל זצ"ל, ובקדושת הרב הקדוש רבי אברהם קאליסקער ז"ל, ובקדושת הרב הקדוש רבי מנחם מענדל ז"ל מוויטעפסק, ובקדושת הרב רבי נחום ז"ל, ובקדושת הרב רבי שלום ז"ל, וכן בקדושת שאר תלמידי המגיד ז"ל, ובקדושת תלמידי תלמידיו ז"ל, כגון הרב הקדוש מנעסכיז והרב הקדוש מאליק, והרב המגיד הקדוש מקאזניץ והרב הקדוש מלאנצעט ולובלין, וכן עוד מה שנודע לנו מה שהפליג בקדושת שאר צדיקים עוד כמה וכמה, ועל כל אחד אמר הפלגות ושבחים אחרים, כל אחד לפי בחינתו ומדרגתו"; וראה גם בספר 'חמדה גנוזה' (ח"א עמ' לז) מהרה"ק בעל ה'דברי חיים' מצאנז בשם הרה"ק מראפשיץ, שעניין ההנהגה באדמורו"ת שנהגו בה תלמידי הבעל שם טוב והמגיד, היה שהחזירו על ידי זה בני אדם בתשובה בעל כורחם, וזה נפסק אחרי החוזה מלובלין וחביריו שהיו תלמידי תלמידיו של המגיד, ומאז שוב אין שייך כל כך עניין הנהגת האדמורו"ת, עיין שם; [דו"ק גם מלשון הרב מטשעהרין בשער ספרו 'דרך חסידים', שליקט עד דור תלמידי התלמידים של הרב המגיד, עיין שם].

וְהָיָה בֶּן אַחֵר בֶּן לְבַעַל הַשָּׁל"ה הַקָּדוֹשׁ. לְבִסּוֹף אָכֵן הִשְׁתַּדֵּף רַבִּי שְׂמַעְלֵקָא דְרוּקָא עִם אָחִיו רַבִּי פִּנְחָס בַּעַל ה'הַפְּלָאָה', וְכֵן זֶה אִף שְׂיַדַע מִגְדֵּלֶת רַבּוֹ הַמַּגִּיד הַגָּדוֹל, וְהָיָה נוֹסַע אֵלָיו מִנִּיקְלָשְׁבוּרְג לְמַעֲזְרִיטְשׁ, שֶׁהוּא מְרַחֵק עֲצוּם:

❁ ב ❁

רַבִּי מְרִדְכִי מְטַשְׁעֵרְנָאבִיל הָיָה חֲתָנוֹ שֶׁל רַבִּי אֶהְרֵן הַגָּדוֹל מִקְאֶרְלִין, אֶדְּ בַעֲת אַרוֹסִיו כְּבָר לֹא הָיָה חוֹתְנוֹ רַבִּי אֶהְרֵן הַגָּדוֹל בֵּין הַחַיִּים, וְכַבֵּד הָרַב הַמַּגִּיד מִמַּעֲזְרִיטְשׁ אֶת תְּלִמִּידוֹ רַבִּי מַעֲנַדְלִי וַיְטַעֲפֶסְקֵעַר שֶׁהוּא יִקְרָא אֶת שְׁטֵר הַתְּנָאִים; וְכִשְׁהִזְכִּיר אֶת שֵׁם הַפְּלָה 'בֵּת רַבִּי אֶהְרֵן ז"ל' - נִפְּל רַבִּי מַעֲנַדְלִי וְהִתְעַלֵּף. כְּשֶׁעוֹרְרוּהוּ אַחֵר כֶּף, שְׂאֵלוֹ הָרַב הַמַּגִּיד: "וּואס האסטו זיך דעשראקן? האסט אים דאך געקענט!" - "מדוע נבהלת? הרי הפרת אותו!" - הינו את רבי אהרן. השיב לו רבי מענדל: "אבער נישט מיט די לבושים!" - "אכן הפרתיו, אבל לא עם הלבושים הללו, כפי שראיתו בעת!"

❁ ג ❁

לְהָרַב הַמַּגִּיד מִמַּעֲזְרִיטְשׁ הָיוּ שְׁלוֹשׁ מְאוֹת תְּלִמִּידִים כְּלָם בַּעֲלֵי רוּחַ הַקָּדוֹשׁ, וְאַשֶּׁר אִף אֶצֶל רַבּוֹ מֶרֶן הַבַּעַל שֵׁם טוֹב לֹא הָיָה כְּזֹאת, וְאָמַר עַל כֶּף הָרַב הַמַּגִּיד: "א טיש וואס איז ביי מיר איז ביים בַּעַל שֵׁם' נִיט גַעווען, ביי מיר איז אַ שְׁעֵנְעֵרַע טִישׁ ווי ביי דַעַם בַּעַל שֵׁם; נָאֵר וּואס דַעַן? אַלַעס בְּכַח פּוֹן דַעַם רַבִּי'ן!" ; "ה'שְׁלַחֵן' שֵׁיִשׁ אֶצְלִי לֹא הָיָה אֶצֶל רַבּוֹ הַבַּעַל שֵׁם טוֹב, אֶצְלִי הוּא שְׁלַחֵן נָאֵה יוֹתֵר מִהַבַּעַל שֵׁם טוֹב; אֶלֶּא מֵאִי? הַפֵּל בְּכַחוֹ שֶׁל הַרְבִּי'!"

ד

אֲמִי זְקַנְתִּי שָׂרָה, אֵשֶׁת הָרַב רַבִּי אֶהְרֵן ז"ל [הָרַב מְבַרְסֶלֶב], הִיְתָה אִשָּׁה כְּשָׂרָה וְצַנוּעָה מְאֹד כַּמְּפָרֶסֶם, וּשְׂמָה שָׂרָה בֵּת הָרַב רַבִּי נִסָּן וְכוּ', וּשְׂמֵעַתִּי מִמָּנָה שְׂמִקּוֹר מְשַׁפְּחָתָה הָיָה מְאוֹסְטְרָא וְאַלִּיק, מִגְזַע קֹדֶשׁ שֶׁל עֲשִׂירִים וּמֵיחָסִים גְּדוֹלִים, וְהָרַב הַמַּגִּיד מִמְעֻזְרִיטְשׁ ז"ל הָיָה גַם כֵּן מִמְשַׁפְּחָתָה, וְכֵן הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי לִיבְעֵר מִבְּאֶרְדֵיטְשׁוּב, וְעוֹד כְּמָה וְכְמָה גְּדוֹלִים. וְהָרַב הַקְּדוֹשׁ הָרַב גְּדֻלָּה מְלִינִיץ ז"ל הִפְלִיג מְאֹד בְּשִׁבְחַ מְשַׁפְּחָתָה, וְאָמַר שֶׁהִיא יוֹדֵעַ וּמְכִיר בָּהֶם יוֹתֵר מֵעֲשָׂרִים רַבָּנִים גְּדוֹלִים, וְעוֹד כִּיּוֹצֵא בְּדַבָּרִים כְּאַלֶּה:

(מתוך צוואת הרב מטשעהריץ)

ה

ה'מַגִּידִים' הָיוּ נוֹסְעִים בְּעֶצְמָם מְעִיר לְעִיר, וּמְשַׁגְּיחִים וְשׁוֹמְרִים בְּכָל כָּחֵם שְׂלֵא יִהְיוּ קְלִקוּלִים חֵס וְשְׁלוֹם בְּעִירוֹת מַגִּידוֹתָם, וּפְעָמִים שָׁגַם הָיָה דְרָכָם לְשַׁלַּח שְׁלִיחִים בְּעֶבֶר זֶה. אֲמַנָּם הַמַּגִּיד הַגְּדוֹל מִמְעֻזְרִיטְשׁ שֶׁהִיא חוֹלָה מְסֻכָּן וְכֵן הַמַּגִּיד מְקַאזְנִיץ זָכַר צַדִּיקִים לְבִרְכָה, לֹא הָיוּ נוֹסְעִים עַל הַדְּרָכִים:

ו

רַבִּי דָב בְּעַר הַמַּגִּיד מִמְעֻזְרִיטְשׁ לֹא הָיָה מְסַבֵּב עַל עִירוֹת מַגִּידוֹתָיו, לְסִבַּת חִלְשָׁתוֹ הַגְּדוֹלָה. כְּמוֹ כֵּן הָיָה לוֹ חֹדֶר בְּצַד בֵּית מְדַרְשׁוֹ שֶׁל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב וְהָיָה נִקְרָא 'דְּעַר מַגִּיד' חֵיידֶרֶל', שֶׁם הָיָה מְתַפְּלֵל, כִּי בְּתַקְףָּ חִלְשׁוֹתוֹ לֹא נִתְּנָה לְשׁוֹם אָדָם לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו, כְּדִי שְׂלֵא יִכְבֵּד עָלָיו חֲלָיו, מִחֲמַת שֶׁהָיוּ לוֹ יְסוּרִים נוֹרְאִים מִזֶּה.

וּמִחֲמַת שְׁהִיָּה חֲלוּשׁ וְחוּלָה מְסַכֵּן לֹא הָיָה הוֹלֵךְ לְמִקְנָה, וְרַבּוֹ הִבְעֵל
 שֵׁם טוֹב הַקְּדוּשׁ נָתַן לוֹ כְּפוֹנוֹת מִיַּחְדוֹת לְכוּן בָּהֶם, אֲשֶׁר הִמְכֹּון
 בָּהֶם הוּא כְּטָבִילַת הַמִּקְנָה מִמָּשׁ, וּכְשֶׁהָיָה צָרִיף לְהִמְתִּיק שׁוֹם דִּין וְצָרָה
 - הָיָה הוֹלֵךְ עִם אֶחָד מֵאֲנָשָׁיו שֵׁיטְבַל הוּא, וְהָרַב הִמְגִיד הָיָה מְכֹון
 הַכּוֹנוֹת הָרְאוּיוֹת לְהִמְתִּיק הַצָּרָה: (רל"י שִׁמְעַ זֹאת בְּהִיוֹתוֹ בַּמַּעֲז'בוֹז)

ז

צָרִיכִין גַּם גּוֹף בְּרִיא לְקַבֵּל עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם, כְּמוֹ שְׂאוּמְרִים בְּשֵׁם
 זְקֵנֵי הַמִּגִּיד מִמְּעֹזְרֵיטָשׁ זַ"ל זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ: "א קָלִיין
 לְעַכְעָלֶע אִין גּוֹף אִיז אַ גְּרוּיִסֶע לְאָף אִין דִּי נְשָׁמָה" - "נִקְבַּב קָטָן בְּגוֹף
 הוּא חוֹר גְּדוֹל בְּנְשָׁמָה": (רבי אברהם אלחנן ספקטור
 - גנזי אבא, מכתב מיום יד כסליו תשכ"ט)

ח

יְדוּעַ מִמָּרָן הִבְעֵל שֵׁם טוֹב, שְׁסָבַר שְׁהַסְפִּין שֶׁל שְׁחִיטָה מְסַפִּיק שְׁיִהְיָה
 רק 'חֶלֶק', וְאִין צָרָף שְׁיִהְיָה 'חַד וְחֶלֶק'. לְאַחַר פְּטִירָתוֹ הִנְהִיג
 תְּלִמִּידוֹ הַגְּדוֹל הָרַב הַמִּגִּיד מִמְּעֹזְרֵיטָשׁ לְחִמְרָא, שְׁהַסְפִּין הַפֶּשֶׁר יִהְיָה
 'חַד וְחֶלֶק'. תָּרָה הַדְּבָר לְבַעַל הַתּוֹלְדוֹת, וְנִסְעַ מְעִירוֹ פּוֹלְנָאָה
 לְמַעֲזְרֵיטָשׁ הַסְּמוּכָה, וְהִגִּיעַ לְמַעֲזְרֵיטָשׁ בְּיוֹם שְׁשִׁי, וְתַכְףּ בְּפָגְשׁוֹ בְּהָרַב
 הַמִּגִּיד שֵׁיִצָּא לְכַבּוֹדוֹ לְקַבֵּל פָּנָיו, שָׁאֵל לוֹ מַדּוּעַ מְשַׁנָּה מִמְּנַהֵג רַבָּם
 הִבְעֵל שֵׁם טוֹב.

הַשִּׁיב לוֹ הַמִּגִּיד: "גוֹט אִיז אִיין, וְוַאס אִיר הָאט גַּעֲקֶענט בַּעַל שֵׁם -
 אִיז אִיין גַּענוג 'חֶלֶק', הֵיִינט מוֹז מַעַן 'חַד וְחֶלֶק' בֵּיִידַע" -

"אתם הכרתם לשמחתכם את הבעל שם טוב - על פן מספיק לכם רק 'חלק', אף פיוס חיבים את שניהם, 'חד וחלק'". תכף בשמע בעל ה'תולדות' את תשובתו הנחרצת של המגיד, לא דבר בזה שוב, וחפץ היה תכף לחזור ולשהות עוד בביתו בשבת, וכשראה זאת הרב המגיד הפציר בו מאד שישאר אצלו בשבת, ולא אבה, עד שהבטיח לו הרב המגיד שיתן לו חדר מיוחד, ואז הסכים ונשא.

בליל שבת שלח בעל ה'תולדות' את משמשו, שילך ויראה איך נוהג הרב המגיד בעריכת שלחנו, וכשחזר השמש ספר לרבו בעל ה'תולדות' שהרב המגיד אומר תורה 'אש להבה' ממש. מיד קם והלך למקום עריכת השלחן הטהור, אף כשהתקרב לבית המדרש - פסק הרב המגיד מלומר תורה. למחרת בסעודת שחרית שלח שוב את משמשו לילך לראות את עריכת שלחנו של המגיד, וחזר שוב ואמר כנ"ל, ושוב הלך לשמוע תורתו, וכשהתקרב פסק הרב המגיד שוב מלומר תורה. בסעודה שלישית הלך כבר בעל ה'תולדות' מעצמו לעריכת השלחן, והפציר בו הרב המגיד מאד מאד שיאמר תורה, אולם לא הסכים בשום

אנחנו רואים בכל דור ודור החומרות מתפשטות, בימי משה רבינו עליו השלום לא נאסר רק מה שקיבל בהדיא בסיני, אמנם הוסיף איזה תקנות לאיזה צורך שראה, וכן אחר כך הנביאים והתנאים, וכל דור ודור ודורשיו. והעניין, ביותר שיש התפשטות זוהמת הנחש - צריך ביותר לגדרים, "ופורץ גדר ישכנו נחש", והקדוש ברוך הוא ציוה ש"ה לא תעשה שלא לעורר זוהמת הנחש, ובהתפשט זוהמת הדור - צריך להתפשטות יותר איסורים. ואילו היה כן בזמן מתן תורה - היה כתוב כן בתורה, אבל נכלל זה במה שאסרה התורה, כי הכל עניין אחד, ועל כן ציוה השם יתברך 'עשו משמרת למשמרת' (מו"ק ה. יבמות כא), כלומר הכל לפי העניין, ממילא בכל דור ודור, כשראוי להוסיף חומרות, אז הכל הוא מדאורייתא, כי מאחר שמתפשט זוהמת הנחש ויוצא יותר מכוח אל הפועל, הנה הקדוש ברוך הוא ברא יצה"ר ברא תבלין (קידושין ל:), כי אז צריכים אנחנו להתעוררות עליון להמשיך האסורין מכוח אל הפועל, עד לעתיד נתדבק במקור העליון, ודי בזה למשכיל ולמבין'.

אפן, רק אחרי שהפציר בו מאד מאד - הפטיר בעל ה'תולדות' ואמר: "איך ווייס נאר דאס: א יוד דארף גיין תמיד מיט א רצון צום אויבערשטן" - "איני יודע שום דבר מה לומר, רק זאת: יהודי צריך לילך תמיד עם רצון לה' יתברך". ענה המגיד ואמר לו: "נו, אז איר ווייסט פון רצון - האב איך פאר איך קיין תורה נישט!" - "נו, אם אתם יודעים מרצון - שוב אין לי שום תורה עבורכם":

ט

מספר על אחד מהגדולים - כמדמה שהיה זה אצל הרב המגיד ממעזריטש או אצל הרב רבי אלימלך מליזענסק - שנכנס אליו אדם חוטא גדול ועז פנים, וחשב זה החוטא שאין הצדיק יודע עליו לאו כלום, אולם תכף בהכנסו אמר לו הצדיק: "וואס האט דיר ה' יתברך אזוי שלעכטס געטאן, וואס דו ביזט אים אזוי פנגד?" - "אמר נא לי, מה עשה לך הקדוש ברוך כל כך רע, שאתה כל כך פנגדו?". חדרו הדברים ללב של האיש כל כך, עד שנתעורר לתשובה, ונהפך לבעל תשובה גמור (אז ער האט געהערט דעם ווארט איז ער געווארן א בעל תשובה):

י

בעת המחלקת הגדולה על החסידים הגיעו כמה מכתבים להרב המגיד ממעזריטש, בהם מתנים השולחים בצער רב את גדל היסורים והרדיפות הנוראות שעושים המתנגדים להרב הקדוש רבי לוי יצחק מבארדיטשוב (מעשה זה היה קדם להיותו רב בעיר בארדיטשוב). בליל שבת הניחו החבריא את המכתבים על שלחנו לפניו, והסתכל המגיד במכתבים, ולא אמר כלום - "ער האט זיך נישט געמאכט וויסנדיג".

בְּשֶׁבֶת בְּבִקְרַת הַנִּיחֹי שׁוּב אֶת הַמְּכַתְּבִים עַל שְׁלַחֲנוּ, וְשׁוּב הַבֵּיט בָּהֶם וְלֹא אָמַר כְּלוּם, וְכֵן הָיָה בְּסֵעוּדָה שְׁלִישִׁית. הַבִּינו הַתְּלַמִּידִים מְשִׁתִּיקְתּוֹ שְׂרוּצָה שֶׁהֵם יַעֲשׂוּ דִבְרַת מָה בְּנִדּוֹן, וְהַחֲלִיטוּ שְׂיִכְנִסוּ אֶת הַמְּתַנַּגְדִּים בְּחָרֶם, וְהִצְטַרְפוּ לָזֶה יַחַד תְּשַׁעָה תְּלַמִּידִים, וְהַעֲשִׂירִי הָיָה צָרִיף לַהֲיוֹת הָרַב בְּעַל ה'תְּנַיָא', וְהֵם הָיוּ מְסַפְּקִים אִזּוֹ אִם יִרְצֶה לְהַשְׁתַּתֵּף עִמָּהֶם, מִחֲמַת שְׂרָאָה שְׁהָרַב הַמְּגִיד לֹא הֵשִׁיב לָהֶם מְאוּמָה, וּבְהִבְיָנָם תִּקְרָה דְעַתּוֹ הַגְּדוּלָה שֶׁל הָרַב, לְקַחוּ 'שְׁלַחַן עָרוּף' וְהִרְאוּ לוֹ הַדִּין שֶׁל הַמְּבֹרָה תְּלַמִּיד חָכָם אֲמַתִּי שֶׁהוּא בְּנִדּוּי (יורה דעה סי' שלד סעיף מג), וְהִכְרִיחוּהוּ לְדַעְתָּם, עַד שֶׁהִסְפִּים עִמָּהֶם.

אַחַר כֵּן בְּמוֹצָאֵי שֶׁבֶת קֹדֶשׁ בְּעַת חֲצוֹת לַיְלָה יָשְׁבוּ הַחֲכַרְיָא בְּהִיכַל גְּדוֹל שְׁהָיָה שָׁם, וְנִכְנַס הַמְּגִיד לְשֵׁם כְּשֶׁהוֹלֵךְ וְנִתְמַךְ עַל 'קוֹלְעֵס' (27) שְׁהָיָה הוֹלֵךְ בָּהֶם, וּשְׁאַלֵם: "וְוֹאֵס הָאֵט אִיר דָּא גַעְטָאן? הָאֵב אִיךְ דַּעַן נִיט גַעְזֻעָהֶן דִּי בְּרִיוּ?!" - "מָה עֲשִׂיתֶם פּה? וְכִי לֹא רָאִיתִי אֶת הַמְּכַתֵּב שֶׁהִנְחַתֶּם לְפָנַי?"; וְנִעֲנֶה הַמְּגִיד וְאָמַר לָהֶם: "אִיבַעַר דַּעַם הָאֵט אִיר אָנְגַעְוֹוֹרְאָרְן אִייעֶר קֹאפּ" - "מִחֲמַת זֶה הַפְּסֻדְתֶּם אֶת הָרֹאשׁ שְׁלַכְכֶם", וְאַחֲרֵי זֶמַן קָצָר נִגְנַז אַרְוֹן הַקֹּדֶשׁ, בְּיוֹם י"ט כְּסֵלוֹ תְּקַל"ג:

יָא

בְּזַמְנֵנוּ שֶׁל הַמְּגִיד הַגְּדוֹל מִמְעֻזְרִיטְשׁ הָיָה אַבְרָהָ אֶחָד בְּלִיטָא שְׁהָיָה לְמַדְן גְּדוֹל וְלָמַד בְּהַתְּלַבּוּת, וְשָׂמוּ הַלֵּךְ לְפָנָיו בְּעוֹלָם שֶׁהוּא לּוֹמַד תּוֹרָה לְשִׁמָּה, וְכִשְׁסָפְרוּ זֹאת לְהָרַב הַמְּגִיד, צָוָה לְתַלְמִידוֹ רַבִּי אֶהְרָן

פ. מובא בבית רבי פרק ד', וראה שם עוד שאמר הרב המגיד שזאת הרוויחו, שבכל זמן שיהיה מחלוקת בין חסידים למתנגדים - יהיה יד החסידים על העליונה.

הגדול מקארלין שיסע אליו, להבעיר לבו לדרך החסידות - "אהרל'ע, פאר אוועק דארטן צו אים, און צינד אים אן". ונסע רבי אהרן למקום האברך, ונכנס לבית המדרש, ואכן ראהו איך שלומד באש ובהתלהבות, ונגש אליו ואמר לו: "יונגערמאן, מען זאגט אויף אייך אז איר לערנט תורה לשמה, וואו זענען די 'דברים הרבה'?" - "אברך, אומרים עליכם שאתם לומדים תורה לשמה, אם פן היכן הם ה'דברים הרבה'?", והלך לו. ותכף נסער הלמדן הנ"ל ורץ אחרי רבי אהרן, ואמר לו רבי אהרן: "וויילסט די 'דברים הרבה'? קום צו מיין רבי'ן, דארטן וועסטו פאקומען די 'דברים הרבה'!" - "רוצה הנך את ה'דברים הרבה'? בוא והתקרב לרבי המגיד, ושם תמצאנה!". ואכן נסע והתקרב להמגיד, ונעשה לאחד מגדולי תלמידיו, הוא רבי חייקל מאמדורא, כי הבין שאף שהוא למדן גדול, כדי לזכות באמת לתורה לשמה צריך לסע להמגיד:

יב

רבי מרדכי זאסלאבער (תלמיד הבעל שם טוב) היה משמש כחזן אצל המגיד הגדול ממועזריטש, והיה מתפלל עם 'משורר' שעמד על ידו וסיע לו בתפלתו. רבי מרדכי זה היה אדם צדיק וקדוש, וכשבקש ממנו המגיד שיבוא להתפלל אצלו בימים הנוראים, בקש עבור זה סכום רב. אמר לו

צ. על פי דברי המשנה במסכת אבות, פרק ו' משנה א': "רבי מאיר אומר: כל העוסק בתורה לשמה - זוכה לדברים הרבה", עיי"ש. וראה עוד בהקדמת מהרח"ו לשער ההקדמות: "בזמננו זה בעו"ה, אשר התורה נעשית קרדום לחתוך בה אצל קצת בעלי תורה, אשר עסקם בתורה ע"מ לקבל פרס והספקות יתירות, וגם להיותם מכלל ראשי ישיבות ודייני סנהדראות, להיות שמם וריחם נודף בכל הארץ וכו', ואמנם האנשים האלה מראים תימה וענווה, באמרם כי כל עסקם בתורה הוא לשמה, והנה החכם הגדול התנא רבי מאיר ע"ה העיד עליהם שלא כך הוא, באומרו לשון כללות: 'כל העוסק בתורה לשמה - זוכה לדברים הרבה וכו', ומגלים

המגיד בלשון שאלה: "ניט פראסטאוווקע?" - "וכי אינד צריך אותי לסיוע להעלאת התפלה?", כאומר לו שמשום כן אינו נכון שיבקש סכום נכבד כזה, כי הוא (המגיד) מסייע לו להעלאת התפלה למקומה. השיב לו רבי מרדכי בניחותא: "ניט פראסטאוווקע" - "לא, איני צריך לסיוע, יכול אני להעלות התפלה לבדי". "אם כן", הפטיר המגיד, "יכול אתה לבקש את הסף שבקשת", והשיגו עבורו את הכסף, ונתנו לו:

יג

הנעם אלימלך היה משתבח מאד בתלמידו 'החווה' מלובלין, ופעם אחת היה שלקחו אל רבו הרב המגיד ממעזריטש. והנה הנהוג היה אצל הרב המגיד שבכל חלק מהתפלה היה נגש חזן אחר מתלמידיו הגדולים להתפלל, כמו ל'נפילת אפים' חזן אחד, ול'קדשה דסדרא' חזן אחר, וכן הלאה, ובקש הרב רבי אלימלך מהרב המגיד שישלח להתפלל לפני העמוד את תלמידו, האברך היקר רבי יצחק יעקב מלובלין. אמר לו הרב המגיד: "ער איז א בטלן" - "הוא בטלן" (כאומר שלא יוכל לעמוד על מעמדו ביום התפלה), ואף על פי כן הפציר בו הרב רבי אלימלך על זה, עד שאמר לו הרב המגיד: "נו, שיגש לאמירת 'אין פאלקיניו', ונגש; ותכף נפל חלשות והתעלף, וכשעוררוהו אחר כך אמר הרב המגיד לרבי אלימלך: "הרי אמרתי לכם שהוא בטלן":

לו רזי תורה, ונעשה כנהר שאינו פוסק והולך וכמעין המתגבר מאליו, בלתי הצטרכו לטרוח ולעייין בה ולהוציא טיפין טיפין של מימי התורה מן הסלע, הנה זה יורה שאינו עוסק בתורה לשמה כהלכתה. ומי זה האיש אשר לא ייזלו עיניו דמעות בראותו המשנה הזאת, ורואה חסרונו ופחיתותו".